

Семенюк Олександра, ст. магістратури педагогічного факультету;
науковий керівник – к.пед.н., доцент Пагута Т. І. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

***Анотація.** У статті досліджено проблеми використання інноваційних технологій у дошкільних навчальних закладах. Розкрито основні форми використання інноваційних технологій, які підвищують якість підготовки спеціалістів. Визначено перспективи розвитку майбутніх вихователів. Обґрунтовано, що основне призначення інноваційних технологій полягає у тому, щоб враховувати індивідуальні відмінності у навчальних можливостях дошкільників та забезпечити для них оптимальний характер пізнавальної діяльності у процесі початкової роботи.*

***Ключові слова:** інновація, інноваційні технології, професійна підготовка.*

***Аннотация.** В статье исследованы проблемы использования инновационных технологий в дошкольных учебных заведениях. Раскрыты основные формы использования инновационных технологий, повышающих качество подготовки специалистов. Определены перспективы развития будущих воспитателей. Обосновано, что основное назначение инновационных технологий заключается в том, чтобы учитывать индивидуальные различия в учебных возможностях дошкольников и обеспечить для них оптимальный характер познавательной деятельности в процессе начальной работы.*

***Ключевые слова:** инновация, инновационные технологии, профессиональная подготовка.*

***Annotation.** The article deals with the problems of innovative technologies in preschool educational institutions usage. The basic forms of innovative technologies use that increase the quality of specialists' training are revealed. The prospects of future teachers' development are determined. The authors grounded that the main purpose of innovative technologies is to take into account the individual differences of the preschoolers' educational capabilities and to provide the optimal character of cognitive activity for them in the process of initial work.*

***Keywords:** innovation, innovative technologies, professional training.*

Активізація розумової діяльності дошкільнят – складне й відповідальне завдання. Щоб успішно його виконувати, вихователь має постійно

вдосконалювати відомі методи роботи, шукати нові шляхи, які б сприяли глибокому та успішному засвоєнню матеріалу дошкільниками.

Інновації – це ідеї і процеси, засоби і результати, взяті в єдності якісного вдосконалення педагогічної системи.

Новації – результат (продукт) творчого пошуку особи або колективу, що відкриває принципово нове в науці і практиці, інновація – результат породження, формування і втілення нових ідей.

Розвиток науки і техніки сприяв появі нових форм навчальної комунікації та новітніх методів розв'язання освітніх завдань. З огляду на це роль вихователя набуває нової якості. Він розвиває пізнавальні якості дошкільника, його життєву компетентність у різних соціальних інституціях. Водночас відбувається еволюція змісту, форм і методів навчання, яка спонукає до розробок і впровадження нових новітніх освітніх технологій. Досвід показує, що все нове з часом стає традицією і що традиції утворюють соціум, а новаторами виступають яскраві особистості реформаторського типу. На сучасному етапі все очевиднішим стає те, що традиційна освіта, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок, не встигає за темпами їх нарощування. Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість до майбутнього, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в об'єктивних ситуаціях, основою яких є інноваційні педагогічні технології. Інноваційні педагогічні технології в педагогіці пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття [1, с. 7].

Інноваційні технології у системі дошкільної освіти досліджували такі вчені: Г. Альтшуллер, Ш. Амонашвілі, Г. Доман, М. Єфименко, М. Зайцев, В. Ільченко, К. Крутій, М. Монтессорі, Б. Нікітін, О. Нікітіна, Т. Піроженко, С. Русова, В. Сухомлинський, Т. Ткаченко, Р. Штайнер та ін.

Проблему актуальності використання інноваційних технологій майбутніми вихователями досліджено в низці наукових праць.

Вирішення цих актуальних проблем можливо тільки на базі широкого впровадження нових педагогічних технологій, спрямованих на всебічний розвиток дитини. Одними з основних методичних інновацій є інтерактивні методи навчання. Цю проблему досліджували Б. Бадмасв, В. Гузєв, О. Маркова, Д. Махотін, Л. Куликова та ін. [3, с. 352].

Метою нашої статті є дослідження та обґрунтування доцільності використання інноваційних технологій майбутніми вихователями у дошкільному початковому закладі з метою формування пізнавальної самостійності та розумової активності дошкільнят.

У науковій літературі відзначається, що нововведень у педагогіці мало. Е. М. Роджерс так визначив нововведення: «Нововведення – це ідея, яка є новою для певної людини. І не має значення чи є ця ідея об'єктивно

новою чи ні, ми визначаємо її в часі, що минув з моменту її відкриття чи першого використання». Майлс нововведення визначив як «Цілком нову, особливу зміну, від якої ми чекаємо ефективності в процесі реалізації систематичних завдань». Французький учений Е. Брансуїк виділив три можливі види педагогічних нововведень:

1. Нововведеннями є освітні ідеї й практичні дії цілком нові й раніше невідомі. Таких цілком нових і оригінальних ідей дуже мало.

2. Адаптовані, розширені або по-новому сформульовані ідеї й практичні дії, які набувають особливої актуальності в певному середовищі і в певний період. Таких – найбільша кількість.

3. Нововведення, які обумовлені повторним визначенням завдань, коли в нових умовах реалізуються певні, раніше відомі дії, які й сприяють успішному вирішенню цих завдань.

Є ще низка означень понять новації, інновації, нововведення, зміни тощо. Але всі автори єдині в тому, що нововведення повинно означати спробу змінити систему освіти, причому усвідомлено й цілеспрямовано з метою удосконалення існуючої системи. Нововведення не обов'язково повинно бути чимось новим, але обов'язково чимось кращим і продемонстрованим як таке. Нововведення, як педагогічне поняття, означає введення нового в навчально-виховну, освітню діяльність. Часто воно стосується використання нових методів, способів дій, засобів, нових концепцій, реалізації навчальної літератури, нових навчальних програм, засобів виховання тощо. В означеннях, що ж таке нововведення, панує думка, що нововведення означає зміну, хоча при цьому деякі вчені мають на увазі нові, інші – кількісні, а ще інші – якісні зміни. Деякі дослідники замість змін розуміють прості новинки, елемент новизни, процес оновлення. Стосовно ж специфіки поняття «нововведення», автори переважно підкреслюють, що за допомогою нововведень, новинок, змін тощо забезпечується розвиток, удосконалення, поліпшення, більш ефективна навчально-виховна робота. Поняття педагогічне нововведення означає зміни, спрямовані на покращення і розвиток виховання й освіти [2, с. 720].

Інноваційні педагогічні технології розглядаються не тільки як налаштованість на сприйняття, продукування і застосування нового, а насамперед як відкритість. Інноваційні педагогічні технології мають гуманістичну спрямованість у системі освіти, зумовлену співіснуванням і складними взаєминами в науковій педагогіці й педагогічній практиці традиційної наукової педагогіки. Вони належать до системи загального наукового і педагогічного знання; виникли і розвиваються на межі загальної інноватики, методології, теорії та історії педагогіки, психології, соціології і теорії управління, економіки освіти. Інноваційні педагогічні технології є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства.

Сьогодні у педагогічних університетах стоїть питання підготовки майбутніх вихователів до використання інноваційних технологій в дошкільних навчальних закладах. Використання тієї чи іншої інноваційної технології потребує неабиякої підготовки та знань студентів. Наука пропонує великий вибір освітніх технологій, але не кожна технологія може бути використана в роботі з дітьми дошкільного віку. Наведемо декілька прикладів інноваційних технологій та методик у системі дошкільної освіти.

*Спадщина Софії Русової
«Український дитячий садок»*

Автор – Русова С.

Суть технології. Вченою обґрунтовано умови гармонійного виховання у дошкільному навчальному закладі (ДНЗ): виховання повинно бути індивідуальним, пристосованим до природи дитини, національним, відповідати соціально-культурним вимогам часу, вільним, незалежним від тих чи інших урядових вимог, вибудовуватись на ґрунті громадської організації. Принципами побудови українського ДНЗ повинні бути: гуманізм, демократизм, науковість, національний дух. Їх реалізація забезпечуватиме етнізацію особистості, входження дитини у духовний світ і традиційне життя українського народу, плекання національної та загальнолюдської культури.

*Педагогіка М. Монтесорі
«Будинок вільної дитини»*

Автор – Монтесорі М.

Суть технології. Створення предметно-просторового середовища, у якому дитина зможе найповніше реалізувати свої природні здібності та задатки. Діяльність дитини повинна бути вільною та самостійною. Педагог повинен використовувати у роботі самонавчальні засоби – матеріали, з якими вихованець працює, наслідуючи педагога, діючи за зразком, а потім самостійно приступаючи до їхнього виконання. Індивідуалізація розвитку дошкільників реалізується через взаємодію з матеріалами, з урахуванням права вибору дітей, природних потреб та вікових особливостей.

*Технологія фізичного виховання дітей М. Єфименка
«Театр фізичного розвитку та оздоровлення дітей»*

Автор – Єфименко М.

Суть технології. Проведення фізкультурних занять у формі ігрових дійств. Форма фізичної активності дітей – горизонтальний пластичний балет («пластик-шоу»), що поєднує музичність, хореографічність, естетичність дійства. Його скорочені програми використовуються як фізкультурні хвилинки, паузи, а також як розваги і свята. Ігрова взаємодія з дітьми реалізується в рамках ігрової теми як великої тематичної гри (макрогри), що триває протягом одного чи кількох занять. Спільна мета та сюжетна лінія містить кілька міні-ігор, ігор-вправ [5, с. 328].

Спадщина В. Сухомлинського

Автор – Сухомлинський В.

Суть технології. Основоположним у науково-теоретичних працях і практичному досвіді В. Сухомлинського є його філософсько-педагогічна система ідей та поглядів на дитину як на найвищу цінність. Педагогіка В. Сухомлинського – це педагогіка серця, дитиноцентризму й толерантності, яка базується на ідеї наближення навчально-виховного процесу до природи конкретної дитини. Педагог створив таку психолого-педагогічну систему, в якій усе зосереджено навколо дитини-людини, це педагогіка, побудована на утвердженні тієї філософської істини, що освіта, виховання й розвиток людини мають передбачати, передусім, утвердження гармонії розуму й серця. Уроки мислення повинні сприяти розумовому, мовленнєвому, духовному розвитку дошкільнят і вихованню в них ціннісного ставлення до природи. Діти вчаться розуміти й любити її, починають дивитися на неї іншими очима, стають активними її захисниками. Розроблені педагогом основні норми моральної вихованості для дітей ґрунтуються на творчому використанні багатого потенціалу загальнолюдських моральних цінностей і є складовою частиною його цілісної педагогічної системи.

Вальдорфська педагогіка

«Вальдорфський дитячий садок»

Автор – Штайнер Р.

Суть технології. Стрижнем педагогіки є принципи індивідуального підходу, свободи у вихованні, питанні режиму дня й ритму року. Вальдорфська школа повинна функціонувати на засадах самоуправління, що характеризується відсутністю вертикальної структури влади та підпорядкування. Основним завданням ДНЗ є догляд за органами чуття дитини. Цьому сприяє обладнання й організація роботи дошкільного навчального закладу, який функціонує як велика сім'я. Ігри й заняття у ДНЗ повинні постійно чергуватися, створюючи сприятливі для дитини ритми самостійних та організованих занять. Дитина повинна вчитися відкривати існування власного внутрішнього світу, центром якого є сім'я – батьки й дитина.

Система освіти «Довкілля»

Автор – Ільченко В.

Суть технології. Система освіти «Довкілля» формує цілісну свідомість людини, яка здатна брати відповідальність за своє майбутнє та майбутнє рідної землі, народу виховує ціннісне ставлення дитини до себе, до світу, що ґрунтується на почутті любові до навколишньої дійсності, «совісті» – намаганні почути звуки кожної живої істоти, зрозуміти її, щоб жити у злагоді із собою та природою. Програма «Довкілля» як дидактична система викладання природничих предметів альтернативна до традиційного підходу.

Технологія раннього навчання

Глена Домана

Суть технології. Методика Глена Домана – це унікальний метод, який дозволяє розвивати здібності дитини на ранньому етапі і надавати дітям необмежені можливості в житті. Здійснення цієї мети буде визначатися тим, що вибере для себе дитина. Г. Доман стверджує, що навчання є ефективним лише в період зростання мозку, до семи – семи з половиною років, але більш за все – у перші три роки життя дитини. Виходячи із цього, він побудував свою систему для 3–4-річних малят. У цій системі в першу чергу дитині надається вільна можливість рухатися з перших днів життя. Прості зусилля можуть привести до того, що в перший місяць життя дитина буде проповзати по кілька метрів на день. Це значно вплине на розвиток усіх інших здібностей дитини. Звичайно, дитину потрібно навчати так, щоб це було психологічно комфортним для неї, потрібно намагатися поводити розвивати її природжені рефлексії. Рекомендується вчити дитину робити все, що тільки можливо, вертїти й крутити її у різні способи.

Розвиваючи дитину таким чином, ще під час першого року життя можна зробити дуже корисний внесок у її майбутнє життя. Це підтверджують спортсмени, які є лідерами у багатьох видах спорту завдяки тому, що вони взяли в руки ракетку, вийшли на лід або почали плавати не пізніше двох років. Крім того, Глен Доман вважає, що фізичний розвиток стимулює розумовий розвиток. Коли дитині виповниться рік, потрібно паралельно з фізичним розвитком починати розвивати в неї й такі здатності, як лінгвістичні, математичні та ін. [4, с. 152].

Таким чином, основне призначення інноваційних технологій полягає у тому, щоб знаючи і враховуючи індивідуальні відмінності у навчальних можливостях дошкільників, забезпечити для кожного з них оптимальний характер пізнавальної діяльності у процесі початкової роботи.

Отже, майбутній вихователь має бути правильно підготовлений до своєї педагогічної діяльності у подальшому, має бути компетентний у багатьох питаннях організаційно навчальної діяльності дітей дошкільного віку. У тому числі майбутній вихователь повинен бути готовим до використання інноваційних технологій у системі дошкільної освіти, для того щоб від його діяльності було максимум користі, а у вихованців цілий багаж знань, який вони отримають у процесі навчання і виховання у дошкільному навчальному закладі за допомогою інноваційних технологій.

1. Гавриш Н. В. На шляху до оновлення / Н. Гавриш / Дошкільне виховання. – 2009. – С. 7–10.
2. Богуш А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників : мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навчально-методичний посібник / А. М. Богуш, Н. І. Луцан. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2005. – 720 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Доман Г. Д. Как научить ребенка читать / Г. Д. Доман. – М., 1999. – 152 с.
5. Зайцева Т. Ю. Діяльність дошкільного навчального закладу в режимі інноваційного розвитку : посібник на допомогу працівникам дошкільних навчальних закладів / Т. Зайцева, Н. Юрчик. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 328 с.